

Historische dorpswandeling

Welkom in Maarssen. Met twee beschermde dorpsgezichten binnen de gemeentegrenzen, 156 panden op de rijksmonumentenlijst en tientallen panden op de gemeentelijke monumentenlijst heeft de gemeente Maarssen u, de inwoners en bezoekers met belangstelling voor monumenten, veel te bieden. Van vele soorten monumenten, kastelen, buitenplaatsen, kerken, woonhuizen, molens en straatmeubilair zijn immers voorbeelden te vinden.

Deze wandeling, die in samenwerking met de gemeente Stichtse Vecht tot stand is gekomen, geeft u in een betrekkelijk korte tijd een indruk van wat er in Maarssen op monumentengebied aanwezig is. U zult een uniek stukje Nederland ontdekken! Ook wordt aandacht besteed aan enkele beeldhouwwerken en andere belangrijke culturele zaken die u onderweg tegenkomt.

De wandelroute beperkt zich tot Maarssen-dorp waar zich de meeste monumenten bevinden. Maar ook in andere delen van de voormalige gemeente Maarssen zoals Oud-Zuilen en Tienhoven bevinden zich nog diverse interessante monumenten, die een bezoek zeker waard zijn. Wij zijn er van overtuigd dat u een boeiende en interessante wandeling gaat maken. De meeste monumenten zijn overigens in privébezit en worden bewoond. Wij vragen U de privacy van de bewoners te respecteren.

Een prettige wandeling gewenst,

Het bestuur van de Historische Kring Maarssen

Acht eeuwen bouwen in Maarssen en Maarsseveen

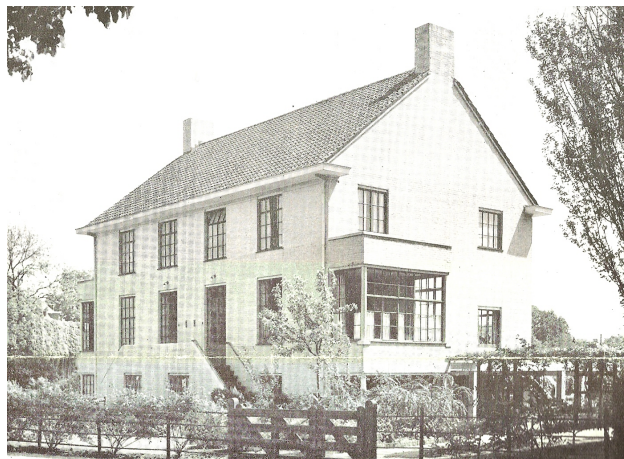
Voor het vroegere Sociaal Cultureel Centrum 't Zand, Harmonieplein 4, begint deze wandeling. U ziet links en rechts van de entree twee bescheiden, door E. van de Graaf gemaakte, beeldjes. Het zijn respectievelijk een muzikant met bas en een muzikant met saxofoon. U bevindt zich op het pas rond 1990 ontstane Harmonieplein, een ontwerp van architect Pierre van der Geld, dat vernoemd is naar het verdwenen hotel-restaurant De Harmonie, dat hier vlakbij aan de Kerkweg lag.

Vanuit de entree van 't Zand gaat u rechtsaf, langs de peuterspeelzaal en het gebouw van RTV Stichtse Vecht. In dit pand was vroeger de brandweergarage gevestigd, waarvan de eerste steen door wethouder C.E. Wolff werd gelegd op 15 oktober 1938. U gaat verder naar de hoek Kerkweg/Gaslaan. Let op de fietsers en brommers op het fietspad dat hier vlak langs het 't Zand loopt!

Op de hoek van de Kerkweg/Gaslaan ziet u rechts de in 1932 op het terrein van de vroegere gasfabriek gebouwde gereformeerde kerk (Architect B.W. Plooy, Bouwstijl: Amsterdamse School/ Nieuwe Zakelijkheid). Bij de verbouwing van de kerk in 1969 werden het in- en exterieur van de kerk tamelijk ingrijpend gewijzigd. De oorspronkelijke ingangspartij is toen door een forse aanbouw inpandig geworden, tevens werd toen het witte gebouw op de hoek van de Straatweg en de Kerkweg, het voormalig kantoor en woonhuis van de directeur van de N.V. Maarssense Gasfabriek bij het kerkcomplex getrokken. Aan uw linkerkant ziet u aan de gevel van het appartementengebouw (tweede etage, naast het balkon) nog het originele naambord van 'De Harmonie'. Helaas is er van deze eens zo vermaarde gelegenheid, waar allerlei activiteiten ontplooid werden, weinig meer dan herinneringen, wat foto's en dit naambord overgebleven.

Kerkweg

We vervolgen de route nu door bij de brandweergarage de Kerkweg over te steken naar het witte woonhuis met de naam 'De Hooge Stoep' en gaan hier naar links de Kerkweg in. Aan de linkerkant van de weg ziet u met huisnummer 14 een gebouwtje met een trapgevel. Dit is de vorige gereformeerde kerk die tegenwoordig dienst doet als rouwcentrum en daarvoor als fotostudio. Dit kerkje werd in 1892, naar de mode van die tijd, gebouwd in een neostijl. Door het toepassen van de oude Romaanse en renaissance stijlelementen lijkt het ouder dan het in werkelijkheid is.

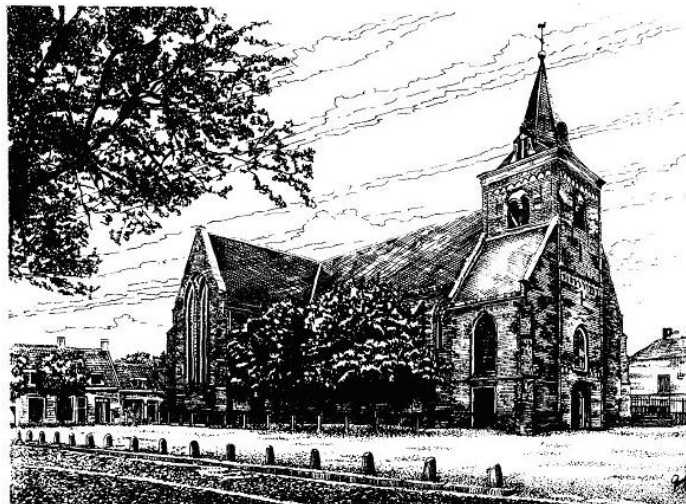

Het volgende grote huis met de naam 'Richmond' op de hoek van de Raadhuisstraat en de Kerkweg is een voormalige buitenplaats. Het is een van de vele buitenhuizen in Maarssen en Maarssveen die in de zeventiende en achttiende eeuw bewoond werden door Portugees-joodse families. Zo werd ook dit huis eerst gehuurd en later gekocht, om als zomerhuis te dienen, voor de schatrijke familie Teixeira de Mattos uit Amsterdam.

Onze weg vervolgend via de Kerkweg komen we langs een aantal mooie villa's uit het eind van de vorige en begin deze eeuw. Zo zien we op nummer 31 het huis 'Buitenlust', een pand dat enige tijd in gebruik is geweest als klooster en dankzij de actieve bemoeienis van een vorige bewoner, de heer Van Seumeren, daarna op de rijksmonumentenlijst kwam.

Een volgend interessant pand is de witte villa, met de naam 'Honk' op hoek van de Kerkweg en de Emmaweg. De gevel van dit pand, dat bewoond werd door verschillende Maarssense huisartsen, is op meerdere plaatsen versierd met groene, geglazuurde bakstenen en de meeste bovenlichten boven de vrij grote vensters zijn voorzien van glas in lood. Allemaal stijlkenmerken die behoren bij de Jugendstil/Art Nouveau architectuur (±1895-1910).

Aan de overkant van de 'Honk' zien wij de Nederlands Hervormde Kerk van Maarssen. Voor de reformatie was deze kerk, die vermoedelijk ook diende als huiskapel van het kasteel van Maarssen of het Huis ter Meer, een rooms-katholieke kerk, die aan de heilige Sint Pancratius was gewijd. Het oudste gedeelte van de kerk, tevens het oudste, nog bestaande bouwwerk van Maarssen, is de Romaanse, tufstenen toren, uit de twaalfde eeuw. De gotische kerk waarvoor de eerste steen in 1519 werd gelegd door de edele en doorluchtige heer Splinter van Nijenrode heeft een fraai interieur, met o.a. een mooi Meere-orgel, een opvallende, door de Maarssense schrijnwerker Jasper van Eeten in 1725 gemaakte preekstoel, twee herenbanken en diverse rouwborden met de wapens van vele adellijke families die in de kerk zijn begraven. Naast de kerk, aan de zuidzijde, treft u nog de begraafplaats en de vroegere pastorie (nu verenigingsgebouw) aan.

Direct naast de kerk staat het pand met huisnummer 9. Boven de voordeur bevindt zich, 's zomers door de leilinden aan het oog onttrokken, een klein gevelsteentje waarop we kunnen lezen dat I.L. (=Johannes Lucas) Mulder Ianz (Janszoon) op 3 maart 1794 de eerste steen heeft gelegd van dit gebouw. Behalve koster en voorzanger van de Hervormde Gemeente was Mulder ook schoolmeester. Het vertrek rechts van zijn voordeur werd gebruikt als klaslokaal en moest in 1822, doordat er een andere schoolmeester overleed, aan maar liefst

honderd kinderen(!) ruimte bieden. Bij de restauratie van het pand en het verbreden van de Kerkweg is een deel van het pand gesloopt. De linker zijgevel is daarna nieuw opgetrokken.

Binnenweg

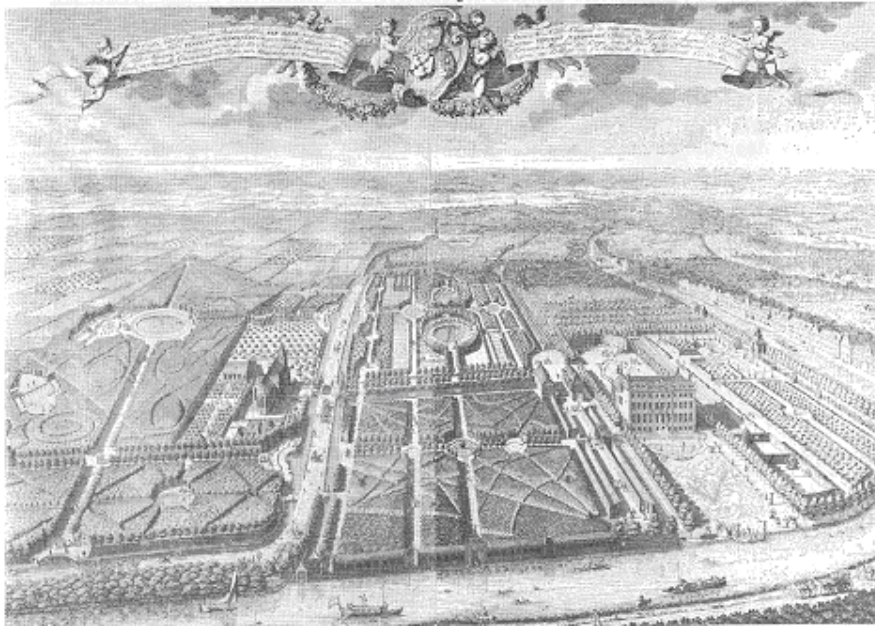
Vervolgens lopen we door tot de T-splitsing Kerkweg/Binnenweg/Parkweg en gaan hier rechtsaf de Binnenweg op. De Binnenweg, vroeger ook Kleiweg genoemd, behoort samen met de Kerkweg en de Breedstraat tot de oudste wegen in Maarssen. We volgen de rechterkant van de Binnenweg tot nummer 29b en passeren daarbij een aantal na- en vooroorlogse herenhuizen in fraai aangelegde tuinen. Aardig is hier, dicht bij elkaar, te zien welke bouwstijlen voor dit soort herenhuizen in de jaren 1930, 1970 en 1990 in de mode waren. Ter hoogte van nummer 29b steken we de Binnenweg over naar de vroegere overtuin van het Huis Vechtenstein, dat aan de andere zijde van de Vecht ligt. Dit opvallende, witte buitenhuis met een dak van groene pannen is het vierde huis met de naam Vechtenstein. Het in 1936 voor de dochter van Dr. Ir. A.R. van Linge, medestichter van de kininefabriek in Maarssen, gebouwde huis op de plaats van het derde Vechtenstein is ontworpen door (gemeente)architect Wymstra. Een landhuis in South Carolina (U.S.A.) heeft naar verluidt model gestaan voor zijn ontwerp. Dat op deze plaats de Binnenweg onbebouwd is gebleven, komt doordat bij de behandeling van het Bestemmingsplan Maarssen Centrum in 1985 de gemeenteraad van Maarssen besloten heeft een verzoek dienaangaande van de Historische Kring Maarssen te honoreren. Zodoende kon een eeuwenoud servituut, dat bebouwing tegenover Vechtenstein verhinderde, gecontinueerd worden en bleef voor u als maker van deze wandeling dit kleine stukje waardevolle Vechtlandschap met een prachtig uitzicht over de rivier gehandhaafd. Hierna gaat u weer terug langs de even kant van de Binnenweg naar de T-splitsing met de Kerkweg. We passeren hierbij twee rijksmonumenten namelijk het kleine huis 'Solitude', huisnummer 56 en het veel grotere 'Hazenburg', op no: 60 (zie afbeelding). Tussen Solitude en de ingang van Hazenburg passeert u de aardige theekoepel die in de nieuwe tuinmuur is opgenomen. Op het hekwerk van het huis Hazenburg staat behalve de naam ook het jaartal 1670. Het huis is waarschijnlijk omstreeks dat jaartal gesticht door leden van de van oorsprong Franse familie d'Orville. Tussen 1742 en 1749 werd het bewoond door Maria Constantia de Haese aan wie het zijn naam te danken zou hebben.

Op de nu volgende T-splitsing, direct na de ANWB-wegwijzer, onder de verkeersspiegel, staat een hardstenen paal. Eenzelfde paal stond ook aan de andere kant van de weg op de hoek van de Kerkweg en de Parkweg. Deze twee palen behoorden ooit bij het inrijhek van de enorme buitenplaats Ter Meer. De oprit naar het huis begon hier en liep tot aan de huidige Julianaweg waar het in 1902 gesloopte huis aan de Vecht stond en vandaar door naar de Breedstraat waar de hoofdingang van het park was. Dit verklaart tegelijkertijd de voor vele inwoners van Maarssen verwarrende toestand rond de loop van de huidige Parkweg, die bij de Termeerbrug niet ophoudt, maar daar plotseling de hoek omgaat. De Parkweg loopt dus gewoon zoals hij ook vroeger al eeuwen door het park van het huis Ter Meer liep, van de Binnenweg naar de Breedstraat.

Net voorbij de volgende kruising gaan we naar de overzijde van de Parkweg. Op nummer 48 vinden we aan weerszijden van een grindpad twee gemetselde pilaartjes met de opschriften West en Hill. Wanneer we het paadje aflopen, komen we bij de 'Westhill Kinderkapel'. Een zondagsschool voor jonge kinderen die in 1913, naar Engels voorbeeld, werd gesticht door mevrouw Marie van Voorst van Beest. De kapel werd naar een ontwerp van de Larense architect J. Rebel, in haar overtuin gebouwd, want zij bewoonde tot haar dood in 1954 een grote witte villa die aan de overkant stond langs de Vecht.

Na het passeren van de Beekweg (genoemd naar de beek die hier vroeger lag) steken we bij de oprit van de Termeerbrug via het zebrapad over naar de Julianaweg. Hoewel niet precies duidelijk waar de exacte plaats is, moet dus hier bij de Julianaweg eens het Kasteel van Maarssen en later toen dit in 1672 verwoest was, het prachtige buitenhuis Ter Meer hebben gelegen.

Wanneer men de bekende oude gravure van het huis bekijkt, komt men onder de indruk van de geweldige afmetingen die deze buitenplaats met de bijbehorende tuinen had. Tijdens de hoogtijdagen van dit buiten, waarschijnlijk het mooiste van de hele Vechtstreek, kwamen er belangrijke mensen op bezoek. Zo beschrijft Belle van Zuylen, de schrijfster die op Slot Zuylen werd geboren, het bezoek van de toenmalige Deense Koning Christiaan VII met zijn gevolg van 59 personen. Ze was familie van de Van Lockhorsten, die toen op Ter Meer woonden en ook uitgenodigd voor deze ontvangst. De koning maakte op haar weinig indruk, ze vond hem eerlijk gezegd maar een bleek, min mannetje. Na de sloop van het huis werden ook de tuinen en parken ontmanteld en met huizen bebouwd. Zo ontstonden vanaf 1905 de huidige Julianaweg, Parkweg, Emmaweg, Ter Meerweg en Beekweg. Behalve de hekpalen aan het begin van de Parkweg is er ook nog een gedeelte van de vroegere tuinmanswoning bewaard gebleven. Dit is het huis op de hoek van de Parkweg en de Julianaweg, meteen naast de brievenbus. Vooral aan de zijgevel en het dak van dit huis is nog goed te zien dat dit een ouder pand is dan de omringende huizen aan de Parkweg. Alleen de gevel aan de Parkwegzijde is er nieuw voorgezet en staat ten opzichte van de volgende panden iets voor de rooilijn. Een ander overblijfsel is mogelijk de grote, rode beuk waarlangs we nu verder onze route voortzetten. Deze boom is volgens kenners zo oud, dat het haast niet anders kan dan dat hij, in zijn jonge dagen, in het park van het Huis Ter Meer moet hebben gestaan. Onder de boom passeren we opnieuw een kunstwerk. Het is het beeld 'Man met paard', gemaakt door Gabriël Sterk. Hierna gaan we via de Termeerbrug naar de overzijde van de Vecht. Let op! De brug heeft alleen aan de linkerkant een voetpad. Bij het brugwachtershuisje gaan we meteen linksaf de Zandweg op en lopen verder langs de Vecht.

Zandweg

Rechts zien we nu vier grote villa's, met de namen Aurora, Vesta, Flora en Jacoba, die in het begin van deze eeuw werden gebouwd. Volgens de overlevering zou voor de bouw van deze huizen gebruik zijn gemaakt van sloopmateriaal van Ter Meer.

Het volgende grote, witte huis is de buitenplaats 'Huis ten Bosch', misschien wel het mooiste en belangrijkste monument van Maarssen-dorp. Huis ten Bosch werd in 1627 eigendom van Pieter Belten, een zwager van Joan Huydecoper van Maarsseveen, die toen Goudestein en praktisch heel Maarsseveen in zijn bezit had. Het is vrijwel zeker dat Belten tussen 1627 en 1629 het tegenwoordige huis liet bouwen door Jacob van Campen, die als bouwmeester van het Amsterdamse stadhuis, het huidige Koninklijk Paleis, op de Dam beroemd is geworden. De stijl waarin het huis gebouwd is, wordt wel Hollands Classicisme genoemd. Hierbij werd terug gegrepen op bouwvormen uit de klassieke Oudheid. Zie in dit geval bijvoorbeeld de in de voorgevel nagebootste zuilen en de driehoekige gevelbekroning (tympaan). Het oude interieur is tamelijk gaaf bewaard gebleven en zeker het met allerlei decoraties, waaronder vogels, beschilderde plafond is erg interessant. Van 1922 tot 1962 deed Huis ten Bosch dienst als gemeentehuis van Maarssen en stond er in het toen openbare park een muziektentje. Tegenwoordig wordt het net als in de zeventiende eeuw weer particulier bewoond. Grappig is het nog om te weten dat het huis een tijdje 'Moins et Content' of wel 'Minder en tevreden' heeft geheten.

Naast Huis ten Bosch ligt het Maarsseveensegrachtje, dat altijd bebouwd is geweest met vrij eenvoudige woninkjes. Vroeger was dit smalle watertje de scheepvaartroute naar het Maarsseveense achterland, waar o.a. pramen met turf, klei of hooi werden opgehaald. De vaste brug in de Zandweg waar u nu op staat, was dan ook nog lang een enkelvoudige klapbrug. Aan het eind van de bebouwing van het grachtje bevindt zich het sluishuisje. Helaas wordt het uitzicht op dit unieke, over de sluis heen gebouwde, huisje tegenwoordig door een fors uitgevallen conifeer erg bemoeilijkt. Wil men het sluishuisje en de restanten van de sluis goed bekijken, dan is dat mogelijk door om het huizenblokje heen te lopen via de Schoutenstraat en Nassaustraart en weer terug.

Langegracht

Daarna vervolgen we, vanaf het eetcafé, vanouds een herberg en uitspanning, onze wandeling langs de Langegracht. Deze gracht, vroeger gewoon getooid met de naam 'Aan de Vecht', is met al zijn verschillende type gevels een belangrijk onderdeel van het Maarsse

Beschermde dorpsgezicht.

Er is haast geen type gevel, zoals trap-, hals-, klok- of lijstgevel of er is aan de Langegracht wel een voorbeeld van te vinden. Doordat de gevelwand de ronding van de Vechtbocht volgt, hebben we reeds vanaf het begin van de gracht, bij huisnummer 2, een schitterend uitzicht op al deze mooie gevels. Een zeer waardevol bezit, waarvan we kunnen genieten dankzij de inspanning die de eigenaren, al dan niet met geldelijke steun van de overheid, zich getroost hebben bij het restaureren van hun panden. Op de Langegracht, waarbij het in het bestek van deze wandeling niet doenlijk is elk huis afzonderlijk te bespreken, zullen we aandacht besteden aan een aantal panden, te beginnen met huisnummer 10. Een huis met een klokgevel die in 1979 is gerestaureerd. Onder het T-venster in de geveltop bevindt zich een gevelsteen. Met de tekst: "Zegent ons Godt soo schaad geen nijd en helpt Godt niet soo baat geen vlijt MDCCV". Gevelstenen zijn in Maarssen een tamelijk zeldzaam verschijnsel en als ze er al zijn, betreft het meestal herinneringsstenen, (zoals de eerste steen) die iets melden over de bouw van het betreffende pand. Gevelstenen of uithangborden waar bijvoorbeeld het beroep van de bewoner van het pand, of de naam van het huis wordt uitgebeeld, komen we in Maarssen nauwelijks tegen. Vermoedelijk komt dit doordat Maarssen en Maarsseveen kleine dorpen waren, waar de inwoners best wisten waar de schoenmaker, smid of kruidenier woonde. In tegenstelling tot de grotere steden was een verwijzing aan de gevel daar dus beslist niet voor nodig.

Op nummer 13 vinden we een trapgeveltje waarin zich een leuke wildemanskop bevindt. Aan het aantal deuren in de voorgevel is nog te zien dat dit pand vroeger - net als vele andere aan deze gracht - meerdere woningen bevatte. Dat er soms heel stijlvol, vanwege het behoud van het waardevolle dorpsgezicht, een nieuw pand tussen de oude huizen gevoegd is, bewijst het - volgens de gevelsteen - in 1963 gebouwde huisnummer 20. Tevens bewijst dit pand, overigens samen met andere aan deze gracht, dat een aanwijzing tot Beschermd Dorpsgezicht zeker niet betekent dat er dan niets meer zou mogen veranderen. Wel is het zo dat verbouwingen of wijzigingen en eventueel zelfs sloop van panden bij de gemeente aangevraagd dienen te worden. Met de aanwijzing tot beschermd stads- of dorpsgezicht, dat in een Bestemmingsplan dient opgenomen te zijn, wordt beoogd waarborgen te scheppen voor het behoud van architectonisch en cultuurhistorisch waardevolle gebieden.

Het huis op nummer 24 met de gepleisterde lijstgevel heeft twee gevelstenen, die samen aangeven dat het pand ANNO 1686 gebouwd zou zijn. Bij huisnummer 29 valt op dat de ruiten een roedenverdeling hebben die van messing is gemaakt. Een bijzonderheid omdat er in heel Maarssen vermoedelijk geen tweede voorbeeld van dergelijke ramen meer is te vinden.

Een volgend huisnummer om even bij stil te staan is nummer 36, eerder een Chinees en nu een Grieks restaurant. We kunnen aan het aardige tegeltableau boven de voordeur, met de tekst: Confisier, Patisier, Cuisinier, zien dat hier vroeger ook al voedsel werd bereid. De heer Willms, die hier zijn zaak had, was een luxe (banket)bakker.

Tussen de nummers 37 en 39 bevindt zich, een zeer smalle doorgang tussen de Langegracht en de achterliggende terreinen, met de officiële naam Stokmanssteeg. Hoewel er prachtige verhalen de ronde doen over met stokken afgeranselde Kozakken, die zich met paard en al vastliepen in de steeg bij het achtervolgen van een paar Maarssenaren, is het feit dat er een bakker Stokman op de hoek gewoond heeft een betere verklaring voor de naam van de steeg. Vroeger waren er veel meer van deze stegen omdat de bedrijfsactiviteiten van de bewoners van de gracht veelal aan de achterzijde van de huizen plaatsvonden en ook omdat veel van de minder gefortuneerden daar woonden. Via de Stokmanssteeg kon je zo bijvoorbeeld in de, thans geheel verdwenen 'Witte Buurt' komen.

Het voormalige Café Ome Klaas, huisnummer 43, was al sinds 1780 een horecabedrijf. Dit is een pand dat mede vanwege zijn cultuurhistorische waarde, in 1996 op de gemeentelijke monumentenlijst is gekomen. In de bovenzaal werden vroeger, toen Maarssen nauwelijks andere zalen had, o.a. concerten van de Maarssense fanfare, toneel- en cabaretvoorstellingen gegeven. Praktisch iedere oudere Maarssenaar heeft plezierige herinneringen aan deze zaal. Tegenover het café, was in het verleden de aanlegplaats van het Vechtbootje, een stoombootje dat een vaste dienst onderhield tussen Utrecht en Vreeland. Onder het balkon stond een bank voor wachtende passagiers, die aan het loket in de uitbouw aan de voorgevel hun kaartje konden kopen.

Een klein stukje verder op de Langegracht, nummer 51, vindt u het restaurant 'De Nonnerie', van oorsprong een buitenhuis met de naam 'Hoor Noord' of de 'Grote Omloop', in 1724 gebouwd in opdracht van Aron Peixoto. Het huis waarvan de oorspronkelijke achtertuin doorliep tot de Nassaustraat (Achterstraat) en die direct grensde aan de Kaatsbaan, heeft in de loop der jaren uiteraard vele bewoners en gebruikers gehad. Het was ondermeer een klooster, met op de verdieping een eigen kapel vandaar de naam Nonnerie.

Kaatsbaan

We lopen nu verder door tot aan de klapbrug over de Vecht, in 1936 de vervanger van een dubbele houten klapbrug en vele voorgangers op exact dezelfde plaats en gaan vervolgens dan de Kaatsbaan in. Deze straat wordt al heel lang Kaatsbaan genoemd, mogelijk naar het kaatsspel dat hier vroeger gespeeld werd. Tot 1 januari 1949 toen Maarssen en Maarsseveen nog twee zelfstandige gemeenten waren, overigens wel met dezelfde burgemeester, liep de grens van de dorpen precies over het midden van de Kaatsbaan. Met

de rug naar de Vecht gekeerd zag men toen Maarssen aan de rechterkant en Maarsseveen aan de linkerkant van de straat. Op de hoek van de Kaatsbaan en Herengracht, huisnummer 2, was jarenlang een bakkerij gevestigd, het aardige uitstalraam herinnert nog aan die tijd. Een uitstalraam, een voorloper van de huidige etalages, treft men dikwijls aan bij oude bakkerijen. Blijkbaar zochten bakkers al vroeg een manier om op hygiënisch verantwoorde wijze hun waren te kunnen tonen. Bij het volgende huis, nummer 4, is goed te zien hoe aan het begin van deze eeuw de oorspronkelijke woonhuizen een eenvoudige winkelpui kregen. Om onduidelijke redenen is het gietijzeren roostertje, met een romantisch figuurtje in het midden, aan de linkerkant van de gevel op zijn oude plaats blijven zitten. Ook vele andere panden op de Kaatsbaan hebben in de loop der jaren winkelpuien gekregen. Of al die verbouwingen en veranderingen ook mooie resultaten hebben opgeleverd, moet u als wandelaar door de Kaatsbaan zelf maar bepalen. Halverwege de straat vindt u rechts een kleine sigarenzaak (nummer 15), direct hiernaast was vroeger een poort die toegang gaf tot de tuin van Hoornoord en later tot de rooms-katholieke meisjesschool. Het hierop volgende blok huizen (vanaf no: 17), oorspronkelijk allemaal woonhuizen, thans winkels, werd gebouwd door aannemer H. Hageman. In de zijgevel van no: 17, (ongeveer 1 meter boven de grond, waar de pergola begint), is de gevelsteen herplaatst, die voor de laatste verbouwing van het pand nog in de voorgevel aan de Kaatsbaan zat. Met enige moeite kunnen we hier nog het volgende op lezen: "De eerste steen gelegd door D. en H. Hageman, oud 8 en 5 jaar ½ 1869, voltooit 1/5 1874, H. Hageman." Nu deze huizen er dus meer dan honderd jaar staan, kunnen we wellicht toch wel zeggen dat Hageman beter in bouwen was dan in de Nederlandse taal.

Aan de andere kant van de straat zijn de panden 26 en 32 nog interessant. Waar nu het reisbureau is gevestigd, was vroeger een smederij. Tussen de zeer stevige, nog aanwezige, kozijnen in de voorgevel werden de paarden vastgezet om beslagen te kunnen worden.

Op no: 32 is onder het venster in de geveltop een geschilderde spreuk aangebracht, met als tekst: "Ik leg op een kalken steen Na konst van bouwen Ik wil ook wensen op gunst van Mensen Maar Godt vertrouwen Anno 1724". Oorspronkelijk stond deze spreuk op een steentje, maar dat is bij de restauratie van de gevel helaas verloren gegaan.

Diependaalsedijk

Aan het eind van de Kaatsbaan komen we op een T-splitsing van Kaatsbaan, Nassaustraat en Diependaalsedijk. In de Nassaustraat hebben de panden, met de huisnummers 2 en 4 aardige gevels. In huisnummer 4 ontdekken we een gevelsteentje, eindelijk eens geen eerste steen, waarop ondermeer een hert valt te zien.

We gaan op dit punt linksaf de Diependaalsedijk op en volgen deze tot u aan uw rechterzijde de Jodenkerksteeg ziet. Het hoge huis op de hoek, maar ook de andere huizen aan de Jodenkerksteeg behoorden in het verleden bij de Hoogduitse Synagoge, die tot 1927 aan de Diependaalsedijk stond waar nu de woonhuizen, met de nummers 40 en 42, staan. Van deze synagoge zijn wel een paar interieurfoto's bekend, maar van het exterieur is, ondanks ijverig speurwerk door de Historische Kring Maarssen, nimmer een afbeelding gevonden.

Na de Jodenkerksteeg blijft u de Diependaalsedijk volgen tot het inrijhek van Goudestein tegenover de Klokjeslaan. U passeert hierbij aan uw linkerkant de buitenplaats 'Doornburgh', wederom oorspronkelijk een zeventiende-eeuws huis. Om het goed te kunnen zien, moet u eigenlijk via de ingang een klein stukje het park inlopen. Hoewel het park geen openbaar terrein is, vinden de huidige eigenaren van Doornburgh, de Zusters Kanunnikessen van het Heilig Graf, dat zeker overdag geen bezwaar.

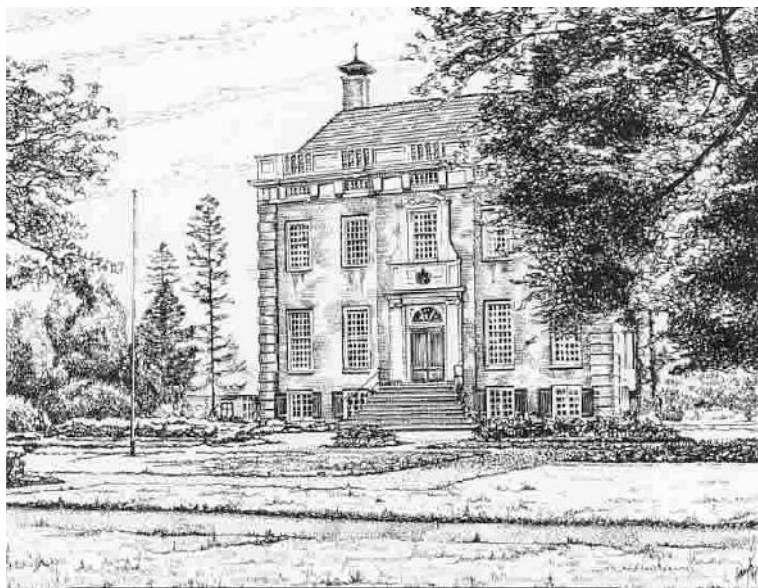
Doornburgh

De naam Doornburgh is waarschijnlijk afgeleid van de doornhagen die ooit door de stichters om deze buitenplaats aangeplant waren. In 1957 werd het landgoed eigendom van de zusters die aanvankelijk in het oude huis woonden. In 1965 betrokken zij een nieuw klooster dat, dichterbij de Vecht, op het terrein is gebouwd. Hoewel de bouw van dit klooster indertijd nogal omstreden was, wordt het bouwwerk tegenwoordig alomtewees gewaardeerd en is het zelfs op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. Het oude huis doet sindsdien voornamelijk dienst als conferentieoord en gastenverblijf. Het 'nieuwe' klooster, met de naam 'Priorij Emmaüs' is ontworpen door architect Jan de Jong en geldt als een gaaf voorbeeld van de zogeheten Bossche School. Het is een indrukwekkend gebouw met een passend, sober interieur, dat ontworpen werd door Dom van der Laan.

Wanneer we nu doorlopen langs de Diependaalsedijk, een van de mooiste stukken van Maarssen, ziet u aan uw rechterhand een stukje weiland dat bij de boerderij 'Elsenburg', Klokjeslaan 2, hoort. Ook dit weilandje, waar zomers vaak nog koeien lopen, is een onderdeel van het beschermd dorpsgezicht, omdat het zo'n belangrijk landschappelijk geheel vormt met de rij buitenplaatsen die hier tussen de Vecht en de Diependaalsedijk liggen. De in 1870 gebouwde boerderij Elsenburg heeft zijn naam te danken aan de in 1812 gesloopte buitenplaats met dezelfde naam. Dit buiten, bekend geworden door J.H. Isings schoolplaat, "Een buitenplaats aan de Vecht, ± 1740" lag tussen Doornburgh en Goudestein in.

Op de volgende T-kruising van Diependaalsedijk en Klokjeslaan staat de kleine buitenplaats Mariënhof. Bij het huis heeft een klok gestaan, die geluid werd wanneer er in Maarsseveen brand was. Aan deze klok heeft de Klokjeslaan, die eerder Maria Hoffelaan heette, zijn naam te danken. Vele jaren is het huis bewoond geweest door de schilder/graficus Willem van Leusden (1886-1974). Hij was iemand, die veel oog had voor de schilderachtige schoonheid van de omgeving en daarvan, omstreeks 1915, met zijn etspen veel heeft vastgelegd.

Vervolgens verlaat u de Diependaalsedijk en gaat u door het grote hek met het opschrift 'Goudestein' het openbare park in rondom het gemeentehuis van 'Stichtse Vecht'.

Goudestein

Goudestein is ontstaan uit een boerderij met bijbehorende gronden die in 1608 door de Amsterdamse koopman Jan Jacobszoon Bal, alias Huydecoper, werd gekocht. Zijn zoon Johan Huydecoper van Maarsseveen, schepen en burgemeester van Amsterdam en door zijn VOC-activiteiten nog rijker geworden dan zijn vader, brak de boerderij af en liet, vermoedelijk op ongeveer dezelfde plaats, een schitterende buitenplaats opbouwen. Tegelijkertijd verwierf hij zeer veel grond in de onmiddellijke omgeving van Goudestein, die hij als een soort hedendaagse projectontwikkelaar, al dan niet bebouwd met buitenhuizen

weer aan de man bracht. Zijn buitenhuis werd in 1754 door nazaten vervangen door het huidige pand. Tot het jaar 1955, toen het door de gemeente Maarssen werd gekocht om vanaf 19 januari 1961, na een grondige restauratie als gemeentehuis te gaan dienen, bleef het ononderbroken in het bezit van leden van de familie Huydecoper. Tegenwoordig bevinden zich in Goudestein onder meer de raadzaal, de trouwzaal en de kamers van burgemeester en wethouders van de gemeente 'Stichtse Vecht', waarin de gemeente Maarssen is opgegaan. In het witte, moderne administratiegebouw naast Goudestein, ontworpen door architectenbureau Snelder uit Maastricht, zijn tegenwoordig bijna alle gemeentelijke diensten ondergebracht. Aan de noordzijde van dit gebouw zijn een tweetal interessante kunstwerken geplaatst van J. van IJendoorn. Het mooie van de buitenplaats Goudestein is dat allerlei elementen, die bij een buiten behoren, zoals het koetshuis, de tuin, de toegangshekken, de oranjerie en zelfs het luidklokje op het dak waarmee de koetsier/tuinman naar het huis geroepen kon worden, nog aanwezig zijn. In het park van Goudestein bevindt zich een klein monumentje, een bronzen mansfiguur vervaardigd door A. Gobius, ter herinnering aan de gevallen tijdens de oorlog 1940-45.

Aangekomen bij de achtergevel van Goudestein, getooid met het gemeentewapen, gaat u rechts langs het huis naar de aan de Vechtzijde gelegen voorgevel.

Aan uw rechterzijde vindt u in het voormalige koetshuis, ooit ook een buitenplaatsje met de naam Silversteyn het Vechtstreek Museum. Uiteraard bent u van harte welkom in het museum om kennis te nemen van de historie van Maarssen en omstreken.

Na de bezichtiging van de fraaie voorgevel, die gesierd is met een zogeheten alliantiewapen van vroegere bewoners, de familie Huydecoper-Ram en waarin op de hoeken twee herdenkingsstenen zijn aangebracht, gaat u opnieuw door een oud hek met het opschrift Goudestein naar de Vecht. U gaat na het passeren van dit hek meteen linksaf langs het vroegere jaagpad langs de Vecht, nu Zandpad geheten, terug naar het dorp.

Aan uw linkerkant passeert u een klein huisje dat over het water van een sloot is gebouwd. Dit was vroeger een schuithuisje, tegenwoordig in gebruik als woonhuisje, dat diende om een plezierjacht in op te bergen. In 1975 is het tijdens het toenmalige Nationale Monumentenjaar grondig gerestaureerd. Naar alle waarschijnlijkheid heeft het pandje vroeger behoord tot het eerder genoemde buiten Elsenburg.

Deze buitenplaats lag immers rechts van het schuithuisje op het huidige bosterrein, dat vanaf 1812 bij huize Doornburgh is gevoegd. Aan de overzijde van de Vecht ziet u van hier de aloude (Napoleontische) straatweg naar Breukelen en Amsterdam. Ook aan die kant, de westzijde van de Vecht, hebben in het verleden vele grote buitenhuizen gelegen, zoals het huis Herteveld, dat we nu vanaf het Zandpad kunnen zien liggen.

Weer wat verder zien we links het 'beroemde' bij Doornburgh behorende hekwerk, in Lodewijk de Veertiende-stijl, dat praktisch in elk boekje over de Vechtstreek wel wordt genoemd. Het hek is vervaardigd door een onbekende vakman, een smid die zijn werk erg

goed verstond. De doorntakken, die uit de burchten (kasteeltorentjes) op de twee pijlers steken, symboliseren de naam Doornburgh.

Aan de overzijde van de Vecht zien we vervolgens een grote, witte theekoepel, nog niet zo lang geleden gebouwd op een plaats waar in het verleden ook een koepel heeft gestaan. Het bouwwerk heeft zich goed gevoegd in de bestaande situatie en is een veel gefotografeerd object.

Na het passeren van het houten afsluithek van het wandelpad komt u uit op de Herengracht. U ziet u aan de andere zijde van het water, waar de Schippersgracht begint, het huis 'Bolenstein' liggen. Ooit een ridderhofstad (kasteel) bewoond door ridders en thans na verloop van honderden jaren een fraaie, particulier bewoonde buitenplaats. Voorbij het huis "De Boomgaard" lopend komt u bij Raadhoven. Na een blik geworpen te hebben op de mooie, symmetrisch opgebouwde voorgevel vervolgen wij onze weg over de Herengracht .

De Herengracht is altijd een deftig stukje Maarssen geweest. In tegenstelling tot de wat eenvoudiger Langegracht hebben de meeste huizen hier in het verleden namen gekregen. Zo ligt links van Raadhoven het huis 'De Boomgaard' en rechts 'De Kampertoren, anno 1714'. Maar ook zijn er nog de huizen 'De Domstoorn, 1707', 'Vrede Hoop' en 'De Vecht'. Hoewel nog niet zo erg oud, zijn de twee waterstoepen, een mooi voorbeeld van te beschermen straatmeubilair, aan de walkant van de Herengracht toch wel leuke dingen. Ze herinneren ons aan de tijd dat het water van de Vecht, schoon was en voor velerlei doeleinden werd gebruikt.

Aan de overzijde van het water ligt de Schippersgracht, ook hieraan liggen weer veel woonhuizen. Zoals de naam van de gracht al aangeeft, woonden hier vroeger veel schippers en was er veel bedrijvigheid op de kade. Veel lading die voor Utrecht bestemd was, moest hier vanwege het verderop ondieper worden van de rivier, overgeslagen worden.

Tegenwoordig bestaat de scheepvaart praktisch geheel uit rondvaartboten en allerlei plezierjachten en is een vrachtschip een bezienswaardigheid.

Aan het eind van de Herengracht komen we weer uit bij het pand met het huisnummer Kaatsbaan 2. Wanneer we nu de gevel van dit huis aan de Vechtzijde bezien, valt ons een grote gevelsteen op met het jaartal 1654 en een afbeelding van het wapen van de adellijke familie Van Zuylen. De reden waarom deze wapenstein zich hier bevindt is onduidelijk. Mogelijk is er een relatie met de brug over de Vecht, die eigendom is geweest van de familie Van Tuyll van Serooskerken, waarvan leden zowel op het Huis Ter Meer als op slot Zuylen in Oud-Zuilen hebben gewoond.

Breedstraat

U vervolgt uw route nu door rechtsaf over de brug naar de Breedstraat te wandelen. Het verdient aanbeveling, zeker wanneer het niet al te druk is met het verkeer, een moment op de brug te blijven staan om nogmaals te genieten van het mooie uitzicht over de Maarsse grachten, die u vanaf dit punt kunt bewonderen.

Na het passeren van de Kaatsbaanbrug zien we in de Breedstraat de Rooms Katholieke Kerk, 'Het Heilig Hart'. Deze neo-gotische kerk, ontworpen door architect Alfred Tepe, werd in 1885 in gebruik genomen en verving een kleine RK-kerk, die aan de Straatweg, bij de huidige RK-begraafplaats, lag. In de 65 meter hoge toren bevindt zich een bescheiden carillon, waarvan de klokken gegoten zijn in de jaren 1948/1979. De pastorie tussen de kerk en de brug werd in 1892 gebouwd en ligt op de plaats waar lang een bierbrouwerij 'De Eenhoorn' was gevestigd. Tegenover de pastorie, Breedstraat no: 8-10, stichtte de zeer bekende pastoor Mgr. Alphons Ariëns, onder meer oprichter van de Katholieke vakbeweging in Nederland, het gebouw 'Concordia'. Belangrijk doel van Ariëns, die zich zeer ergerde aan het drankgebruik in die tijd, was om in dit gebouw uitsluitend alcoholvrije drank te laten schenken. Helaas verdween de historische naam 'Concordia' kortgeleden achter de naam van het restaurant Zuster Francina dat thans in het pand is gevestigd.

Op de hoek van de Breedstraat en de Bolensteinsestraat staat een oud pandje met een klokgevel. Hierin was vroeger de zaak van Flip de Blauwneus waarover oudere Maarssenaren graag vertellen dat ze bij hem nog voor een cent snoep hebben gekocht. U gaat hier rechtsaf de Bolensteinsestraat in tot de bakkerswinkel, een in de jaren zeventig grondig gerestaureerd pand en daar vervolgens weer linksaf om zo, langs het moderne gebouw van de Maarssense bibliotheek, weer terug te keren op het Harmonieplein. Eventueel kunt u de Bolensteinsestraat nog even doorlopen tot het eind. U ziet dan door het toegangshek met de gemetselde ronde pilaren, gedekt door leeuwen, die wapenschilden van vroegere bewoners dragen, het huis Bolenstein liggen. De geschiedenis van dit pand gaat terug tot omstreeks 1340 toen Derck de Bole het later naar hem vernoemde huis op de oeverwal van de Vecht liet bouwen. Het was oorspronkelijk een versterkt huis, dat wil zeggen dat het verdedigbaar was als een kasteel. Bouwhistorisch onderzoek heeft aangetoond dat we ons bij het eerste Bolenstein iets moeten voorstellen als de nu nog bestaande Hamtoren in Vleuten. Na een groot aantal verbouwingen heeft het huis sedert omstreeks 1917 zijn tegenwoordige vorm. Bolenstein dat vele eigenaren had, waaronder ridders van de Duitse Orde, ambachtsheren van Maarssenbroek en industriëlen zoals de heren Wolff en De Muinck Keizer, is tussen 1942 en 1960 eigendom van de gemeente Maarssen geweest en heeft in die tijd ondermeer het distributie- en rijkspolitiekantoor gehuisvest. Vanaf 1960 is het huis weer particulier bewoond en sindsdien, langzaam maar zeker, in de oude luister hersteld.

Einde van de wandeling. Een prettige dag verder.